

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Integrační tendence v oblasti tvoření slov v současných slovanských jazycích (se zvláštním zřetelem k situaci v ruštině a češtině)

Jiří Gazda

- **příklady „globálních“ (internacionálních) nominací:**

Č: *byznysplán, dekomunizace, ekokatastrofa, euroskeptik, workholik, teletext;*

R: *бизнес-план, декоммунизация, экокатастрофа, евроскептик, воркоголик/трудоголик, телетекст;*

P: *biznesplan, dekomunizacja, ekokatastrofa, eurosceptyk, teletekst;*

B: *бизнес-план, декоммунизация, экокатастрофа, евроскептик, телетекст*

- **rozšiřování repertoáru mezinárodních slovtvorných prvků:**

auto-, bio-, eko-, euro-, foto-, mega-, mikro-, mini-, narko-, porno-, pseudo-, sex-, super-, tele-, video- aj.:

Č.: *autochladnička, biozelenina, ekovýrobek, euroskeptik, fotoromán, megahit, mikrohra, minivěž, narkopeníze, pornoherec, pseudorovnostář, sexturistika, superzážitek, telenovela, videoamatér;*

R.: *автоприцеп, биопроизводство, экобедствие, евродепутат, фотосессия, мегазвезда, микромассаж, мини-компьютер, наркоделец, порножурнал, псевдорынок, секс-услуги, суперкомпания, телепокупки, видеопиратство;*

P: *autohandel, biokozmetyka, ekopodatek, eurokalendarz, fotokomentarz, megakino, mikrorynek, minikonkurs, narkoprzemyt, pornogwiazda, pseudoaktywista, seksscena, superklej, telepracownik, wideoreportaż;*

S: *autobazár, biokozmetika, ekofilm, europeniaze, fotopríslušenstvo, megavýkon, mikrodisciplína, ministranička, narkodoláre, pornohviezda, pseudonárodniar, sexioblečenie, supervýsledok, telemost, videodokumentácia;*

B: *автокражба, биолечител, екозакон, евронаблюдател, фотороман, мегакултура, микрореклама, минисериал, наркотърговец, порнописание, псевдокултура, сексробиня, суперконцерт, телеартист, видеозапознанство.*

- **tendence k internacionalizaci slovní zásoby**

- **narůstání rysů analytičnosti a aglutinativnosti v oblasti tvarosloví a slovtvorby**

- **expanze kondenzačních slovtvorných modelů aglutinačního typu:**

R: *демоверсия, еврокарта, ретро-комедия, эко-продукты; бизнес-туризм, шоу-программа, шопинг-туризм, секс-группа, топ-десятка, пресс-служба, рок-тусовка, траст-операция, факс-бумага, экспресс-опрос; кофеварка-экспресс, жигули-комби; пластинка-миньон, унитаз-компакт; госзаказ, демруководство, иноформа, спецзадание;*

Č: *demoverze, europoslanec, pornoherec, retromóda, ekopotraviny; topmodelka, teen-komedie; etno hudba, gay klub, krimi film, profi nářadí, sexy galerie, trendy oblečení;*

P: *biokosmetyk, ekoturystyka, eurointegracja, sekswydawnictwo, pornogwiazda, narkohandlarz, wideokonferencja; film porno, usługi wideo, system eko, muzyka techno;*

V: *био-лечител, евро-обединение, инфо-бизнес, нарко-търговец, еко-сладкарница, ретро-любител; кримиавтор, профилига; блиц-издание; артскандал, баскетлига; кънтри-напев, рап-текст, рок-музикант; соцдържава, специфект; бизнесписмо, гейактриса, допингпроба, сексуслуга).*

- PJ s internacionálními postpozitivními sublexikálními elementy (sufixoidy): **-мен/мэн** (*сексмэн/сексмен, мускул-мен*), **-ман/-мания** (*вещеман/ия/, киноман/ия/, смс-ман/ия/*), **-тека** (*винотека, кинотека, запахотека*), **-дром** (*сачкодром, сексодром*), **-навт** (*алконавт, геонавт*).

- sekundární segmentace strukturně příbuzných pojmenování!

гамбургер, чисбургер, копбургер; йогурт, фругурт, апигурт, эмигурт; клипмейкер, имиджмейкер, ньюсмейкер, хитмейкер, плеймейкер → morfemizace autonomizovaných cizojazyčných elementů

- invariantní slovtvorné elementy v souč. slovan. jaz.: *аналиты, унификсы, унирадиксоиды, радиксоиды, связанные компоненты, лексико-морфемы, адъективные морфемы, препозитивные и постпозитивные блоки;*
- v české terminologii: *afixoidy (prefixoidy, suffixoidy), poloprefixy, kvaziprefixy, přechodné morfémy* aj.

- **srovnání stavu v R a Č:** větší míra analytičnosti ruštiny

- v češtině omezená produktivnost modelu:

R: *бизнес-туризм, шопинг-туризм, секс-группа, топ-десятка, пресс-служба, рок-тусовка, траст-операция, факс-бумага, экспресс-опрос*

Č: *top týmy, top hráči, top desítka, top kvalita, top výděvky, top produkty*

R: *abreviatyry typu демруководство, иноформа, спецзадание (≠ Č)*

Č: neadaptovaná nesklonná „kvazislova“ vystupující formálně (syntakticky) ve funkci přívlastku (*crazy, free, light, live, open-air, cool, sexy, trendy*):

crazy komedie, crazy otázka, crazy žena;
free bazar, free inzerát, free vypalování;
light majonéza, light potraviny, light verze;
live album, live účet, live výsledky;
open-air akce, open-air bohoslužba, open-air festival;
cool grafika, cool názor, cool oblečení;
sexy prádlo, sexy modelka, sexy zpěvačka;
trendy bydlení, trendy oblečení, trendy účes

- **polyfunční slova:** užití původních analytických adjektiv přejatých z angličtiny v jiné slovnědruhové platnosti:

- adverbialní:

R: Банк работает *онлайн*; Отдохнули *супер*; Радиостанция музыку передает *нон-стоп*;

Č: Hru můžete hrát *on-line* po celém světě; Při osobním převzetí lze *zaplatit cash*; Chcete *vypadat sexy*? Přechod je *otevřen non-stop*.

- substantivní:

R: Музыкальный *нон-стоп*; *Спа* и другие косметические средства – только в нашем салоне; Оплата сделана *в онлайн*е;

Č: O tom, co se dělo v ložnici, si můžete přečíst v dnešním *onlinu*; *Retro* se vyznačuje velkými slunečními brýlemi; *Platit cashem* se nevyplatí.)